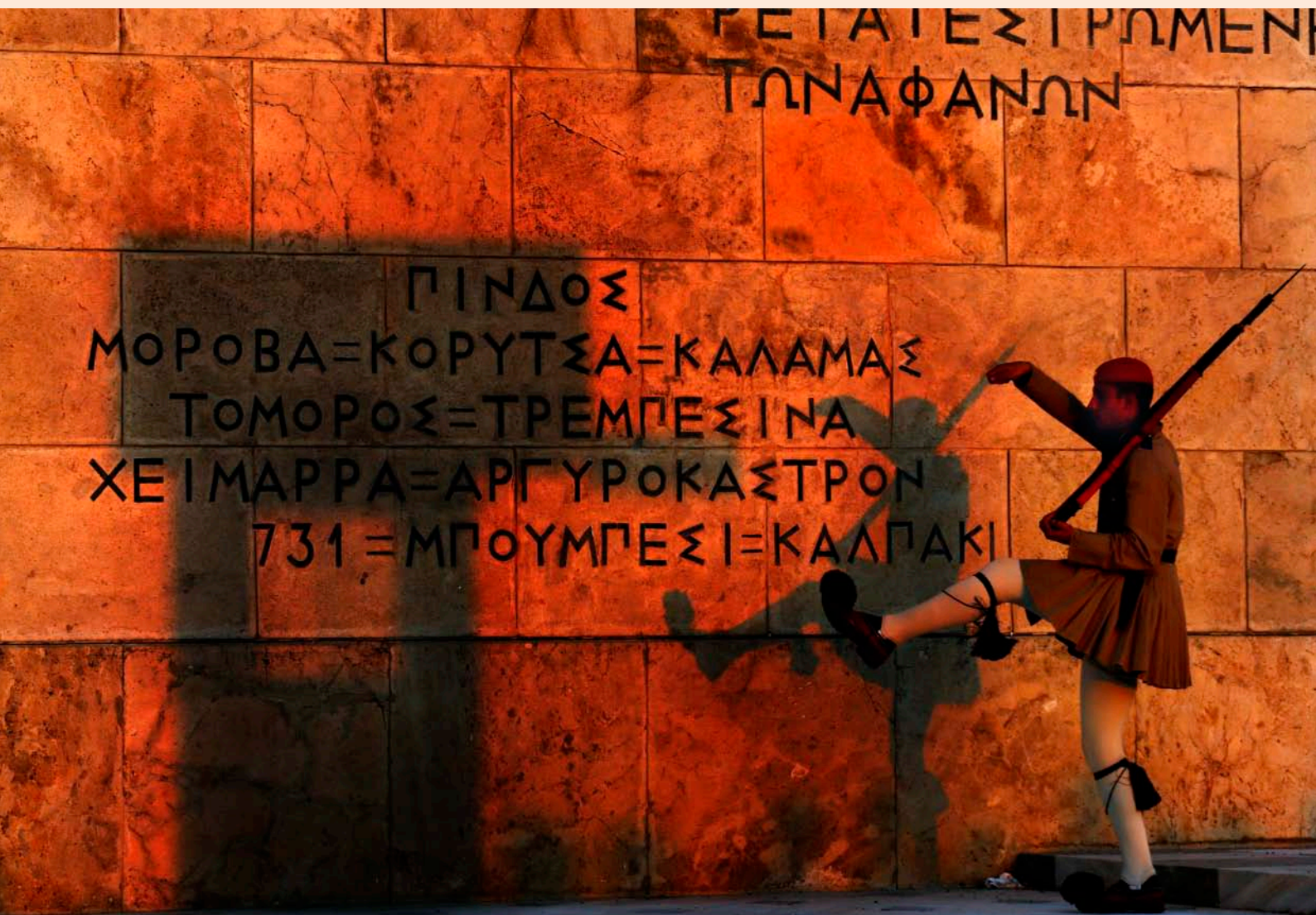

Η ΘΗΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΕΦΕΔΡΕΙΑ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Προτάσεις για την ενίσχυση
και τον εκσυγχρονισμό του ανθρώπινου δυναμικού

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

© 2020 Foreign Affairs Institute

Ινστιτούτο Εξωτερικών Υποθέσεων
Λεωφόρος Αλεξάνδρας 91
Αθήνα, 11474, ΕΛΛΑΔΑ

Ακολουθήστε το FAINST:

fainst2

/fainst

FA Institute

Foreign Affairs Institute, Greece

Η ΘΗΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΕΦΕΔΡΕΙΑ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Περίληψη

Η διάρκεια και το περιεχόμενο της στρατιωτικής θητείας στις ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις μπαίνει ξανά στην δημόσια συζήτηση καθώς τα δυσμενή δημογραφικά στοιχεία της Ελλάδας δημιουργούν κενά και υποστελέχωση στο στράτευμα, ιδίως δε στον Στρατό Ξηράς.

Υπό το φως των συνεχιζόμενων και εντεινόμενων απειλών της Τουρκίας κατά της Ελλάδας, η ενίσχυση των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και από πλευράς ανθρώπινου δυναμικού καθίσταται αδήριτη. Αυτό, όμως, πρέπει να υλοποιηθεί με πρόγραμμα και σχέδιο: η αύξηση του χρόνου της θητείας πρέπει να συνδυαστεί με ποιοτικά χαρακτηριστικά που και θα αυξάνουν την λειτουργικότητα των στρατευσίμων εντός των ενόπλων δυνάμεων αλλά και θα τους παρέχουν ιδιότητες και ικανότητες που θα μπορούν να χρησιμοποιούν εντός και εκτός του στρατιωτικού πλαισίου.

Στην έκθεση που ακολουθεί περιέχεται σειρά προτάσεων για τον χρόνο και τα χαρακτηριστικά της θητείας, για τον ρόλο των κληρωτών και των εφέδρων καθώς και για την συμμετοχή των γυναικών στις ένοπλες δυνάμεις της Ελλάδας.

Λέξεις-κλειδιά

Επάνδρωση, στελέχωση, επιστράτευση, θητεία, αναδιάταξη Μονάδων – Υπομονάδων, εθνική αμυντική πολιτική, αξιόμαχο, Μονάδα Εκστρατείας, Συνθήκη, απόκτηση – βελτίωση δεξιοτήτων, στράτευση γυναικών, εφεδρεία, στρατολόγηση, επανεκπαίδευση, πρόσληψη ημιεπαγγελματιών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις	6
Βασικές προϋποθέσεις	8
Παρούσα κατάσταση - Προβλήματα	9
Πιθανές λύσεις	14
Βασικές προτάσεις αναδιοργάνωσης	17
Προβληματισμοί περί θητείας	20
Προβληματισμοί περί εφεδρείας	26
Προτάσεις	29
Για τον συγγραφέα	33

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Σκοπός της παρούσας ανάλυσης είναι η παρουσίαση προβληματισμών αλλά και προτάσεων για το θεσμό της θητείας¹ και εφεδρείας² στις ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις, με επιδίωξη την αναβάθμιση και την αύξηση της αποτελεσματικότητας της ελληνικής αποτρεπτικής ισχύος. Για τα ελληνικά δεδομένα οι έννοιες θητεία και εφεδρεία είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους.

Η παράθεση των στοιχείων της ανάλυσης έχει βασιστεί αποκλειστικά και μόνο σε **αδιαβάθμητες πληροφορίες** που εμφανίζονται στα ΜΜΕ ενώ οι επισημάνσεις της αφορούν κυρίως τον Στρατό Ξηράς στον οποίο και κατευθύνεται το μεγαλύτερο μέρος των στρατευσίμων³, και η λειτουργία του, σε καιρό ειρήνης, βασίζεται κατά μεγάλο μέρος στους κληρωτούς οπλίτες ενώ η συνδρομή της εφεδρείας είναι άκρως απαραίτητη σε κρίση ή πόλεμο. Στοιχεία της ανάλυσης και ανάλογα συμπεράσματα έχουν στο παρελθόν παρουσιαστεί και στις σελίδες του Foreign Affairs The Hellenic Edition και έχουν συμπεριληφθεί σε δημόσιες τοποθετήσεις, δημοσιεύσεις και εισηγήσεις του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ)⁴. Η παρούσα εισήγηση ευελπιστεί να προσελκύσει την προσοχή των θεσμικών παραγόντων, των μέσων ενημέρωσης αλλά και του ευρύτερου ελληνικού κοινού συνοψίζοντας επισημάνσεις και προτάσεις στα αλληλένδετα θέματα θητείας και εφεδρείας.

¹ Ως στρατιωτική θητεία ή απλά θητεία εννοούμε τον θεσμό της υποχρεωτικής, για όλους τους Έλληνες πολίτες (άρρηνες) -όπως καθορίζεται από τους σχετικούς νόμους- παραμονής στις Ένοπλες Δυνάμεις και προσφοράς ανάλογων υπηρεσιών. Ενίοτε, ως θητεία καθορίζεται και το χρονικό διάστημα υπηρετήσης στις Ένοπλες Δυνάμεις των κληρωτών.

² Εφεδρεία καλείται το σύνολο των ανδρών ή/και γυναικών που είναι σε θέση να ανακληθούν στην ενεργό υπηρεσία, όταν παρουσιαστεί ανάγκη. Η εφεδρεία, αποτελεί συνέχεια του ενεργού στρατού (υπό τα όπλα) και αναμφισβήτητα, είναι ο ακρογωνιαίος λίθος επαύξησης της επιχειρησιακής ετοιμότητας του στρατεύματος. Αποτελεί το μέσο για να αποκτήσουν οι Μονάδες την επάνδρωση πολεμικής περιόδου, να συμπληρώσουν τις εκκρεμότητες στην δομή τους και να αντικαταστήσουν τις απώλειες, που είναι πιθανό να προκύψουν στο πεδίο της μάχης. Ιστοσελίδα ΓΕΣ/Α4 (Δ/νση Επιστράτευσης): <http://www.army.gr/el/organosi/stoiheia-organosis-genikoy-epiteleioy-stratoy/klados/a4-dieythynsi-epistrateysis-2>

³ Στο παρόν κείμενο οι προσδιορισμοί, στρατευσίμοι, οπλίτες θητείας, κληρωτοί, είναι ταυτόσημοι και αναφέρονται στους Έλληνες (άρρηνες) οι οποίοι καλούνται να υπηρετήσουν την καθοριζόμενη από τους νόμους στρατιωτική θητεία.

⁴ Το Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ) είναι ένα ανεξάρτητο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ινστιτούτο στρατηγικών μελετών, ανάλυσης και έρευνας. <http://www.elismе.gr/gr/>

Εφιστάται εξ αρχής η προσοχή στο γεγονός ότι οι θεσμοί της θητείας και εφεδρείας δεν μπορούν να εξεταστούν μεμονωμένα αλλά ως ένα αναπόσπαστο τμήμα της συνολικής αμυντικής προσπάθειας που πλέον των βασικών αποστολών που καλούνται τα στρατεύματα να εκτελέσουν στο συγκεκριμένο θέατρο επιχειρήσεων, περιλαμβάνει (όχι περιοριστικά) την γενικότερη δομή, οροφή, επάνδρωση⁵ και συγκρότηση των Ενόπλων Δυνάμεων, τον διαθέσιμο αριθμό μονίμων και ημιμονίμων⁶ στελεχών, την εκπαίδευση, τα υφιστάμενα δόγματα και τον παντοειδή εξοπλισμό. Οποιαδήποτε μεμονωμένη προσέγγιση του αμυντικού προβλήματος, ενδεχομένως να οδηγήσει σε λανθασμένες αποφάσεις και άστοχες κοστοβόρες παρεμβάσεις. Ως εκ τούτου κρίνεται αναγκαία και η ακροθιγής αναφορά στην παρούσα ανάλυση και σε λοιπά ζητήματα όπου κρίνεται ότι αυτά επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό τις εισηγήσεις για αναβάθμιση του θεσμού της θητείας-εφεδρείας.

Η εκπόνηση της ανάλυσης βασίσθηκε στην παράλληλη συνεξέταση του τρίπτυχου, **απειλή, οικονομία και κοινωνική αποδοχή** και φιλοδοξεί να καλύψει μια χρονική περίοδο 7-10 ετών και υπό την προϋπόθεση της μη δραματικής μεταβολής των τριών παραπάνω στοιχείων (βασικών προϋποθέσεων). Οι προϋποθέσεις αυτές εξετάζονται υπό το βάρος της συνεχόμενης αρνητικής εξέλιξης των **δημογραφικών στοιχείων** της χώρας μας, που αναπόφευκτα επηρεάζει τον διαθέσιμο αριθμό εκείνων που καλούνται υπό τα όπλα, την γενικότερη εικόνα της ελληνικής οικονομίας αλλά οδηγεί και σε μια γενικότερη υστέρηση της ζωτικότητας της ελληνικής κοινωνίας (απόρροια της έλλειψης επαρκούς νεανικού πληθυσμού). Μακροπρόθεσμη βασική στόχευση πρέπει να αποτελεί για την ελληνική πολιτεία η σταδιακή αναστροφή της αρνητικής δημογραφικής μεγέθυνσης, έργο τιτάνιο που εκφεύγει των επιδιώξεων της παρούσης ανάλυσης η οποία επί της ουσίας καλείται να εύρη ημίμετρα στο υπαρκτό αυτό μέγιστο εθνικό πρόβλημα.

⁵ Με τη λέξη «επάνδρωση» που έχει ιστορικά επικρατήσει, εννοούμε την στελέχωση των Μονάδων των Ενόπλων Δυνάμεων έννοια που περιλαμβάνει άνδρες και γυναίκες. Οι δύο λέξεις, επάνδρωση και στελέχωση, χρησιμοποιούνται εναλλάξ με το ίδιο νόημα.

⁶ Με τον τίτλο ημιμονίμων αναφερόμαστε σε μια ετερογενή ομάδα που καλύπτει αξιωματικούς που προήλθαν από μονιμοποίηση εφέδρων, υπαξιωματικούς που προσελήφθησαν ως ΕΠΥ-ΕΜΘ-ΕΠΟΠ και οπλίτες ΟΒΑ. Με την ίδια σημασία χρησιμοποιούμε τον όρο ημιεπαγγελματιών για να υπάρξει διαχωρισμός από τους αποφοίτους των παραγωγικών σχολίων των Ενόπλων Δυνάμεων (επαγγελματίες ή μονίμους). Επίσης με την ίδια έννοια (ημιεπαγγελματιών) κάνουμε χρήση του αδόκιμου όρου «συμβατικού» για να καταδείξουμε άνδρες και γυναίκες που εντάχθηκαν στο στράτευμα στο πλαίσιο μιας «συμβατικής» υποχρέωσης ως ΕΠΥ-ΕΜΘ-ΕΠΟΠ-ΟΒΑ και τελικώς στο μεγαλύτερο μέρος τους μονιμοποιήθηκαν.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Η Τουρκία θα εξακολουθήσει την αποτελεί την κύρια απειλή κατά του Ελληνισμού συνεχίζοντας αμείωτη την επεκτατική και αναθεωρητική πολιτική της και τις προκλητικές ενέργειες που βιώσαμε την τελευταία περίοδο (2017-2020). Παράλληλα, θα συνεχίσει την υλοποίηση του εξοπλιστικού προγράμματός της με σκοπό να αναδειχθεί στην ισχυρότερη περιφερειακή δύναμη της περιοχής. Μια στρατιωτική ελληνοτουρκική σύγκρουση, μικρής ή μεγαλύτερης κλίμακος, προσχεδιασμένη ή μη, είναι πιθανή και όχι πάντα χρονικά προβλέψιμη.

Τα δημογραφικά στοιχεία του Ελληνισμού θα εξακολουθήσουν να έχουν την πτωτική πορεία που παραθέτουν οι στατιστικές έρευνες και μελέτες για την επόμενη δεκαετία, με όλα τα συνεπαγόμενα αρνητικά αποτελέσματα.

Η κατάσταση στα βόρεια σύνορά μας θα παραμείνει ως έχει με οριακές ενδεχομένως βελτιώσεις από πλευράς ασφαλείας και σταθερότητας.

Δεν θα υπάρξει κάποια σημαντική αλλαγή στο διεθνές περιβάλλον που θα μεταβάλλει δραματικά την υφιστάμενη ισορροπία ισχύος στην περιοχή ενδιαφέροντός μας (Ανατολική Μεσόγειος). Εντούτοις η Ανατολική Μεσόγειος θα εξακολουθήσει να αποτελεί περιοχή υψηλής επικινδυνότητας για ανάφλεξη με πλήθος εμπλεκόμενων κρατικών (αλλά και μη κρατικών) δρώντων με αντικρουόμενα συμφέροντα.

Η ύφεση της πανδημίας του Covid-19 θα επιτρέψει την σταδιακή, από τα μέσα του 2021, ανάκαμψη της παγκόσμιας -και ελληνικής- οικονομίας χωρίς όμως να επιτρέπει την υλοποίηση φιλόδοξων και κοστοβόρων αναγκαιών εξοπλιστικών προγραμμάτων αντιμετώπισης της τουρκικής εξοπλιστικής φρενίτιδας. Η πτωτική πορεία της τουρκικής οικονομίας ελάχιστα θα επηρεάσει το εξοπλιστικό πρόγραμμα και τους στόχους της γείτονος.

Θα συνεχίσει να υπάρχει στην ελληνική κοινωνία μια ευρεία λαϊκή αποδοχή της αναγκαιότητας ύπαρξης ισχυρών Ενόπλων Δυνάμεων και μια αντίστοιχη διακομματική συναίνεση τουλάχιστον σε βασικές επιλογές καίτοι η αύξηση της διάρκειας της θητείας και η ενδεχόμενη στράτευση των γυναικών δεν φαίνεται να εντάσσονται στις συναινετικές λύσεις.

ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Το δυσεπίλυτο αμυντικό πρόβλημα της Ελλάδος ανάγκασε την χώρα να διατηρεί μεγάλο, αναλογικά με το μέγεθος της, αριθμό στρατιωτικών Μονάδων⁷, κατάλληλα στελεχωμένων, εξοπλισμένων και διάσπαρτων σε όλη την εδαφική επικράτεια με βασικό προσανατολισμό προς τα ανατολικά σύνορά της. Ο συνδυασμός, όμως, της φθίνουσας απόδοσης των κλάσεων (εξαιτίας κυρίως της υπογεννητικότητας και της νομίμου καθυστέρησης αλλά και της αποφυγής στράτευσης) και της ελάττωσης της διάρκειας της θητείας έχει συντελέσει στην σημαντική μείωση του ποσοστού στελέχωσης των Μονάδων. Η μείωση της επάνδρωσης εξαναγκάζει το στράτευμα, κυρίως τον Στρατό Ξηράς (παρά την σχετική μείωση του αριθμού των ενεργών Μονάδων), να βασίζεται στην εφεδρεία για την εκπλήρωση της αποστολής του. Η έγκαιρη, όμως, προσέλευση και ένταξη της εφεδρείας στις ενεργές και στις επιστρατευόμενες Μονάδες δεν είναι εγγυημένη λόγω της ενδεχόμενης ταχείας εξέλιξης των γεγονότων και της αντίδρασης του αντιπάλου. Δυστυχώς, η αξιολόγηση των εχθρικών προθέσεων (θεωρούμε ότι οι δυνατότητές του σε μεγάλο βαθμό είναι γνωστές), που λογικά θα οδηγήσει στην έγκαιρη επιστράτευση (μερική ή γενική), δεν είναι απολύτως εξασφαλισμένη. Αλλά ακόμη και μια ξαφνική, τυχαία ή μη κλιμάκωση, δεν μπορεί να αποκλειστεί. Η κατάσταση καθίσταται δυσμενέστερη για τις Μονάδες τις ευρισκόμενες στα νησιά με περιορισμένο πληθυσμό (άρα και χαμηλή δυνατότητα διάθεσης εφεδρείας), καθώς η συμπλήρωση της εμπολέμου δυνάμεώς τους βασίζεται σε σημαντικό βαθμό στην άφιξη (καθυστερημένη ή και αβέβαιη) των επιστράτων από τον ηπειρωτικό χώρο.

Σύμφωνα με δημοσιογραφικές πληροφορίες πάντα, η πλήρης επάνδρωση των μονάδων των Ενόπλων Δυνάμεων παρατάσσει έναν συνολικό αριθμό υπηρετούντων 280.000 ανδρών και γυναικών, με οποιαδήποτε ιδιότητα, με την ολοκλήρωση της γενικής επιστρατεύσεως

⁷ Με την αναφορά σε Μονάδες στο παρόν κείμενο δεν περιοριζόμαστε στην στενή έννοια του Στρατιωτικού Κανονισμού ΣΚ 20-1 αλλά γενικότερα σε τμήματα των Ενόπλων Δυνάμεων, μεγαλύτερα ή και μικρότερα της Μονάδος (όπως αυτή καθορίζεται ως Τάγμα Πεζικού, Επιλαρχία και Μοίρα καθώς και αντιστοίχως στα υπόλοιπα Όπλα και Σώματα).

(100% επάνδρωση όλων των Μονάδων και πρόβλεψη για αριθμό αναπληρώσεων). Σε περίοδο ειρήνης, η επάνδρωση, (κανονικά θα πρέπει να είναι σταθερή σε έναν αριθμό που καλύπτει τις επιχειρησιακές και λειτουργικές ανάγκες και ονομάζεται «επάνδρωση ειρηνικής περιόδου» ή και «οροφή ειρήνης» των Ενόπλων Δυνάμεων) είναι χαμηλότερη. Η προβλεπόμενη ειρηνική οροφή -κατά δημοσιογραφικές πάντα πληροφορίες- προσωπικού ανέρχεται σε 134.000, εκ των οποίων 90.000 στον Στρατό Ξηράς, 19.000 στο Πολεμικό Ναυτικό και 25.000 στην Πολεμική Αεροπορία. Κατά συνέπεια, είναι προφανές ότι οι υπόλοιποι 146.000 θα προέλθουν από την κινητοποίηση της εφεδρείας που θα έχει σαν αποτέλεσμα την συμπλήρωση στο 100% της προβλεπόμενης πολεμικής σύνθεσης των ενεργών και επιστρατευομένων Μονάδων (συνολική δύναμη 280.000)⁸. Με δεδομένη την ύπαρξη περίπου 80.000 μονίμων (με όλες τις ιδιότητες) αναζητείται ένας αριθμός 54.000 οπλιτών θητείας για την συμπλήρωση της προβλεπόμενης ειρηνικής δυνάμεως (134.000). Δεδομένης, όμως, της 9μηνιαίας διάρκειας της θητείας απαιτείται μια ετήσια «απόδοση κλάσεων» 72.000 ατόμων (άρρενες επί του παρόντος). Αν μάλιστα λάβουμε υπόψη μας ότι ένας ικανός αριθμός, περίπου 10%, απαλλάσσεται ή δεν κρίνεται ικανός για ένοπλη στρατιωτική υπηρεσία, τότε χρειαζόμαστε ετησίως περίπου 80.000 άνδρες ικανούς για κατάταξη⁹.

Όμως ο μέσος όρος των γεννήσεων αρρένων Ελλήνων ανά έτος την πενταετία 1994-1999 ήταν περίπου 50.000, άρα αυτόματα δημιουργείται ένα σημαντικό υπολογιστικό έλλειμμα 30.000 ανδρών (37,5% του απαιτούμενου αριθμού) ετησίως μόνο από τη μείωση των γεννήσεων¹⁰.

Πλέον λοιπόν της υπογεννητικότητας, εμφανίζεται αυξημένος και ο αριθμός των νέων που νομότυπα αποφεύγουν την εκπλήρωση των στρατιωτικών τους υποχρεώσεων (κυρίως ένεκα επιμήκυνσης και εξειδίκευσης των σπουδών τους, σε συνδυασμό με τα όρια ηλικίας και τις δυνατότητες εξαγοράς της θητείας). Αντιμετωπίζουμε, δηλαδή, μια επιπλέον απομείωση του αριθμού των στρατευομένων που αγγίζει το 30% και οφείλεται στην ενσυνείδητη επιλογή της μη στράτευσης (ή

⁸ Η παράθεση στρογγυλοποιημένων δημοσιογραφικών στοιχείων κρίνεται σκόπιμη για την καλύτερη κατανόηση της αριθμητικής διάστασης του προβλήματος.

⁹ Ο αριθμός των 80.000 γεννήσεων ανά έτος έχει ως αποτέλεσμα την συνεχή ύπαρξη 54.000 κληρωτών με δεδομένη την θητεία διάρκειας 9 μηνών και την απομείωση του 10% λόγω ακαταλληλότητας για στράτευση. Υπολογιστικά: $80.000 \times \frac{9}{12} \times \frac{90}{100} = 54.000$. Το $\frac{9}{12}$ αντιστοιχεί στην θητεία των 9 μηνών και το $\frac{90}{100}$ στην απομείωση του 10% λόγω ακαταλληλότητας για στράτευση.

¹⁰ Στρατολογικά, οι γεννηθέντες την περίοδο 1994-1999 στρατεύονται χονδρικά το διάστημα 2013-2018.

καλύτερα της καθυστέρησης στράτευσης που ενίοτε έχει ως αποτέλεσμα την αποφυγή της) από τους νέους Έλληνες. Επί του παρόντος δεν έχουμε ακόμη, τουλάχιστον σε ικανούς αριθμούς, αντιμετωπίσει την αποφυγή επιστροφής στην πατρίδα και εκπλήρωσης των στρατιωτικών υποχρεώσεων των νέων που με την ολοκλήρωση των σπουδών τους ξενιτεύτηκαν ένεκα της οικονομικής κρίσεως. Δυστυχώς, με ανοδικές τάσεις εμφανίζεται και ο αριθμός των στρατευσίμων που απαλλάσσονται της κατάταξης ή υπηρετούν άοπλοι, λόγω σωματικών και ψυχολογικών προβλημάτων. Ο αντίστοιχος αριθμός των αρνητών της στράτευσης εμφανίζεται ακόμη χαμηλός.

Συμπερασματικά, σήμερα η απόδοση της κάθε κλάσεως είναι περίπου το 50% της προσδοκώμενης ώστε να συμπληρωθεί η απαιτητή οροφή του στρατεύματος (134.000). Ελάχιστη σημασία έχει το γεγονός οι παρατιθέμενοι αριθμοί πιθανόν να εμπεριέχουν ένα ενδεχόμενο σφάλμα της τάξεως του 10% σε οποιαδήποτε κατεύθυνση. Το πλέον ανησυχητικό γεγονός είναι ότι ο αριθμός της σημερινής υστέρησης προέρχεται από τον (ανεπαρκή) αριθμό των 50.000 γεννήσεων Ελλήνων αγοριών ανά έτος (μέσος όρος γεννήσεων πενταετίας 1994-1999), αριθμός μη αμφισβητήσιμος και σημαντικά αυξημένος έναντι του αντίστοιχου μέσου όρο γεννήσεων της περιόδου 2009-2014 που μετά δυσκολίας αγγίζει τις 42.000 με πτωτικές τάσεις. Οποιαδήποτε αναγωγή στην περίοδο 2014-2019 εκτιμάται ότι θα δώσει ακόμη πιο δυσοίωνες προβλέψεις¹¹.

Αν, λοιπόν, προσθέσουμε, τον ανεπαρκή αριθμό των 40.000 ανδρών (50% του απαιτούμενου αριθμού των 80.000 κληρωτών) στον αριθμό των μονίμων στελεχών (80.000) θα έχουμε ένα σύνολο 120.000 ανδρών και γυναικών, υπό τα όπλα¹². Η πλήρης σύνθεση (οροφή) των Ενόπλων Δυνάμεων προβλέπει, κατά δημοσιογραφικές πάντα πληροφορίες, 280.000 άνδρες και γυναίκες. Κατά συνέπεια η μέση ειρηνική επάνδρωση των μονάδων ανέρχεται στο 43% περίπου με την χρήση των απλουστευμένων αριθμητικών υπολογισμών και με βάση τις δημοσιογραφικές πληροφορίες. Αν μάλιστα στο χαμηλό αυτό ποσοστό

¹¹ Βασικά στατιστικά στοιχεία περιέχονται στην τριμηνιαία ηλεκτρονική έκδοση της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, Ελλάς με Αριθμούς, (Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2018). http://www.statistics.gr/documents/20181/1515741/GreeceInFigures_2018Q4_GR.pdf/6b31b525-ab5d-412e-a059-7cedd02800a1 (ανάκτηση στις 02 Ιανουαρίου 2019).

¹² Τα στοιχεία της απογραφής του 2011 παρουσιάζουν ένα πληθυσμό 10.800.000 εκ των οποίων με ελληνική υπηκοότητα οι 9.900.000. Άρα χονδρικά το 1,2% των Ελλήνων (120.000 άτομα) υπηρετούν με οποιαδήποτε ιδιότητα στις ένοπλες δυνάμεις.

συνυπολογίσουμε τους -για διάφορους λόγους- απουσιάζοντες (άδειες, νοσοκομεία, μετακινήσεις κλπ) ο μέσος παρατακτός αριθμός δεν υπερβαίνει το 35% της πολεμικής δύναμης, ποσοστό που καθιστά προβληματική την διεξαγωγή οποιασδήποτε ρεαλιστικής εκπαίδευσης υψηλών αξιώσεων και απαιτήσεων. Υπό τα παρόντα επίπεδα στελέχωσης η ενεργητικότητα της (κάθε) Μονάδος-Υπομονάδος περιορίζεται σε καθήκοντα «αυτοεπιβίωσης» (φύλαξης εγκαταστάσεων, συντήρησης, εκτέλεσης βασικών δραστηριοτήτων, παροχής «κοινωνικού» έργου και αναπόφευκτων πάρεργων). Φυσικά, το σημερινό ποσοστό επάνδρωσης των Μονάδων κυμαίνεται από μονοψήφια ποσοστά (επιστρατευόμενες μονάδες) αγγίζοντας και το 100% σε Μονάδες ειδικών αποστολών και άμεσης αντίδρασης. Το απαιτούμενο ποσοστό επάνδρωσης μιας Μονάδος ποικίλει, ανάλογα της αποστολής, των συνθηκών και διαφόρων άλλων παραγόντων. Ένα γενικά αποδεκτό ελάχιστο ποσοστό ειρηνικής στελέχωσης εκτιμάται ότι ανέρχεται στο 60% της προβλεπόμενης πολεμικής δύναμης (μεσοσταθμικά). Επισημαίνεται και πάλι ότι το κείμενο αναφέρεται κυρίως στις Μονάδες του Στρατού Ξηράς καθώς το Πολεμικό Ναυτικό και η Πολεμική Αεροπορία, λόγω υψηλής εξειδίκευσης και χαμηλότερης οροφής προσωπικού, διαθέτουν υψηλότερο ποσοστό μονίμων στελεχών, γεγονός που περιορίζει σε σημαντικό βαθμό τις συνέπειες της δημογραφικής υστέρησης.

Επιπλέον, η σύντομη σημερινή διάρκεια της θητείας (9 μηνών στον Στρατό Ξηράς), επιφορτισμένη λόγω της λειψανδρίας με σωρεία πάρεργων, αναγκαίων όμως για την ομαλή λειτουργία του στρατεύματος, έχει ως συνέπεια την πλημμυλή εκπαίδευση της εφεδρείας. Δηλαδή, η σημερινή χαμηλή επάνδρωση των Μονάδων (για τους παραπάνω λόγους) υπονομεύει και το βασικό μας σχεδιασμό -ελπίδα- για την αποτελεσματική κινητοποίηση του στρατεύματος καθώς αυτή βασίζεται στην ένταξη (ενδεχομένως και καθυστερημένη) πλημμυλώς εκπαιδευμένων εφέδρων. Ακόμη και η άριστη λειτουργία του συστήματος επιστράτευσης και η, υπό ιδανικές συνθήκες, ανεμπόδιστη προσέλευση των εφέδρων στις Μονάδες κατάταξης, θα απαιτήσει ικανό χρόνο ώστε αυτές να καταστούν αξιόμαχες. Η κατάσταση έχει επιπλέον δραματικά επιδεινωθεί καθώς τα τελευταία χρόνια έχει μειωθεί η συχνότητα και ο αριθμός των καλούμενων για επανεκπαίδευση εφέδρων.

Προ 3 δεκαετιών περίπου, οι Ένοπλες Δυνάμεις προχώρησαν στην σταδιακή πρόσληψη ικανού αριθμού ημιμονίμων υπαξιωματικών (με διάφορες ονομασίες και θεσμικές ρυθμίσεις). Ο στόχος αυτών των

προσλήψεων ήταν κυρίως η απόκτηση ημιεπαγγελματιών οπλιτών που θα ήταν αποτελεσματικοί χειριστές των διαρκώς και πιο πολύπλοκων συστημάτων τα οποία εντάσσονταν στις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις. Επιπλέον θα ενίσχυαν τον ανεπαρκή αριθμό των μονίμων υπαξιωματικών σε καθήκοντα χαμηλών βαθμοφόρων (πχ ομαδάρχες-αρχηγοί στοιχείων). Η αρχική σκέψη προέβλεπε ότι τα παραπάνω στελέχη, μετά την ολοκλήρωση της σύμβασης διάρκειας 5-7 ετών θα απομακρύνονταν από το στράτευμα (εντασσόμενα ως πολύτιμα στελέχη στην εφεδρεία) και θα αντικαθίσταντο σταδιακά από ανάλογο αριθμό νέων «συμβασιούχων». Στον παραπάνω, ορθό σε γενικές γραμμές, σχεδιασμό, ο αριθμός των εισερχομένων ανά έτος, θα εξαρτάτο από τις πραγματικές ανάγκες, τις οικονομικές δυνατότητες και έναν αριθμό άλλων παραγόντων (πχ. απόδοση κλάσεων).

Έλληνες πεζοναύτες σε παράταξη πριν από μια στρατιωτική άσκηση στο Στεφανοβίκιο, στις 19 Φεβρουαρίου του 2020. REUTERS/Costas Baltas

Δυστυχώς, λόγω κομματικών σκοπιμοτήτων οδηγηθήκαμε στην ανεξέλεγκτη μονιμοποίηση όλων των «συμβασιούχων» που καίτοι

απέκτησαν ικανοποιητική εμπειρία εντούτοις, λόγω ηλικίας, δεν δύνανται (στο μεγαλύτερο ποσοστό) να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των Ενόπλων Δυνάμεων. Δηλαδή, έχουμε αποκτήσει έναν πλεονάζοντα αριθμό «γερασμένων» υπαξιωματικών μη ικανών (για αντικειμενικούς πλέον λόγους) να ανταπεξέλθουν στα «πολεμικά» καθήκοντά τους. Η αρχικά ικανοποιητική απόδοση αυτής της κατηγορίας των ημιεπαγγελματιών, προκάλεσε μια ασυναίσθητη υποβάθμιση, ακόμη και εκ μέρους των μονίμων στελεχών, της σημασίας των οπλιτών θητείας που -μαζί με τις κομματικές σκοπιμότητες- οδήγησε στη μείωση της διάρκειας της θητείας και στην υποβάθμιση της αξίας της από σημαντικό μέρος του πληθυσμού. Μάλιστα, η ενίοτε υπερβολική παραμέληση των οπλιτών θητείας σε θέματα εκπαίδευσης, σε συνδυασμό με την έμφαση σε συστήματα υψηλής τεχνολογίας, οδήγησε στη μερικώς δικαιολογημένη απαξίωση -εκ μέρους ακόμη και καλόπιστων συμπολιτών μας- της σημασίας του θεσμού της θητείας (κατά συνέπεια και της εφεδρείας).

Είναι γεγονός ότι η σημερινή οικονομική κατάσταση δεν επιτρέπει την αθρόα πρόσληψη νέων ημιεπαγγελματιών οπλιτών, οποιαδήποτε μορφής και συμβατικής σχέσεως (έστω και αυστηρά περιορισμένου χρόνου), που θα κάλυπτε τα κενά της μη απόδοσης των κλάσεων αλλά και της «γήρανσης» των παλαιότερων ημιεπαγγελματιών. Ούτε είναι εφικτή (νόμιμη και κυρίως ηθική) οποιαδήποτε μαζική απομάκρυνση των τελευταίων καθώς έχουν πλέον μονιμοποιηθεί υπαγόμενοι σε πλήθος ρυθμίσεων, ενίοτε με ανεπίτρεπτες προδιαγραφές και διαφοροποιήσεις.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Για το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε έχουν προταθεί -και δοκιμαστεί με μικρότερη ή μεγαλύτερη επιτυχία- κατά καιρούς διάφορους λύσεις (ενδεικτικά) που κινούνται στις παρακάτω κατευθύνσεις:

-Μείωση του αριθμού (κυρίως στον Στρατό Ξηράς) των ενεργών Μονάδων, άρα αύξηση του ποσοστού στελέχωσης των υπολοίπων, εν καιρώ ειρήνης και κατά συνέπεια βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης των οπλιτών θητείας (άρα της εφεδρείας). Ο συνολικός αριθμός του στρατεύματος -εν καιρώ πολέμου- θα παραμείνει ο ίδιος ενώ θα αυξηθεί ο αριθμός των επιστρατευομένων μονάδων. Η σημασία της συμβολής, κινητοποίησης και εκπαίδευσης της εφεδρείας αυξάνεται.

-Μια ριζική μείωση του μεγέθους των Ενόπλων Δυνάμεων που θα ελαττώσει τις απαιτήσεις στελέχωσης διατηρώντας, όμως, την ίδια μαχητική ισχύ. Βασική προϋπόθεση, η οικονομικά αβάστακτη προμήθεια νέων εξελιγμένων οπλικών συστημάτων.

-Αύξηση των -υπό οποιανδήποτε ιδιότητα- μονίμων/ημιμονίμων στρατιωτικών με την δημιουργία ενός επαγγελματικού στρατεύματος με σχετικά χαμηλή συμμετοχή των οπλιτών θητείας. Λύση που εμπεριέχει υψηλότατο οικονομικό κόστος και επιπλέον, σταδιακά, διαταράσσει τον δεσμό «πολίτη-οπλίτη».

-Κινήσεις αναδιοργάνωσης-αναδιάταξης των Μονάδων ώστε να ενισχυθεί η μαχητική ισχύς τους μέσω αξιοποίησης διαφόρων επιχειρησιακών παραγόντων (έδαφος, εκπαίδευση, εξοπλισμός, συντονισμός, ελιγμός, τοπικός πληθυσμός κλπ). Αρκετά μέτρα έχουν υλοποιηθεί σε αυτήν την κατεύθυνση αλλά υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτιώσεων.

-Αποδοχή ενός τολμηρού σχεδιασμού που προβλέπει μονόπλευρη ενίσχυση των αεροναυτικών δυνάμεων και ειδικών δυνάμεων με σημαντικό περιορισμό του όγκου του Στρατού Ξηράς. Σημαντικός «πονοκέφαλος» η πιθανότητα κατάληψης σημαντικού τμήματος εθνικού εδάφους από τον αντίπαλο, κάτι που οδηγεί σε σημαντικά διαπραγματευτικά οφέλη υπέρ αυτού.

-Αύξηση της διάρκειας της θητείας στις Ένοπλες Δυνάμεις που, άμεσα και με μικρό κόστος, θα αυξήσει τα ποσοστά στελέχωσης των Μονάδων και την μαχητική τους ισχύ.

-Υποχρεωτική στράτευση αμέσως μετά την αποφοίτηση από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ηλικία 18-19 ετών) ώστε να αποφεύγονται οι διαρροές λόγω συνέχισης των σπουδών.

-Μερική ή και γενική στράτευση των γυναικών αρχικά υπό διαφορετικό καθεστώς στράτευσης (χρονικά, τοπικά, ειδικότητες κλπ), βαθμιαία εξομοιωμένου με αυτό των αρρένων και υπό ασφαλιστικές δικλείδες (πχ. μητρότητα).

-Δεν κρίνεται σκόπιμο να παρουσιαστούν «καλόπιστες» σκέψεις υπέρ ενός μικρού μεγέθους αυστηρά επαγγελματικά στρατού καθώς κρίνονται εκτός πραγματικότητας υπό τις σημερινές προϋποθέσεις.

Κάθε λύση παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα και, προφανώς, η βέλτιστη θα προέλθει από την συνδυαστική υιοθέτηση των προαναφερθέντων προτάσεων ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη αποτελεσματικότητα με το χαμηλότερο δυνατό οικονομικό κόστος και την

αναγκαία κοινωνική αποδοχή. Σίγουρα, πλέον των οικονομικών δυσκολιών που επιφέρει ενδεχόμενη -αναγκαία- αύξηση του αριθμού των υπό τα όπλα ανδρών και γυναικών (οποιασδήποτε κατηγορίας), δεν θα πρέπει να υποτιμούμε και το πολιτικό κόστος αποφάσεων που θα επηρεάσουν την διάρκεια της θητείας, την κλήση και εκπαίδευση της εφεδρείας, τα ηλιακά όρια της στράτευσης και την συμμετοχή των γυναικών. Οποιοσδήποτε αποφάσεις πρέπει να τύχουν σημαντικής αποδοχής της ευρείας πλειοψηφίας των πολιτικών κομμάτων που θα πρέπει να αναλάβουν και την αντίστοιχη ενημέρωση του ελληνικού λαού. Δηλαδή, θα πρέπει να γίνει απολύτως κατανοητό το μέγεθος του αμυντικού μας προβλήματος, το μέγεθος της απειλής, οι υπάρχουσες επιλογές, και, κυρίως, οι υλοποιήσιμες οικονομικά δυνατές λύσεις υπό τα σημερινά δεδομένα.

Ενδεχομένως το μεγαλύτερο μέχρι σήμερα πρόβλημα είναι ότι δεν υπήρξε μια πραγματικά συνδυαστική λύση που να εφαρμοστεί με συνέπεια και συνέχεια σε βάθος ικανού χρόνου αλλά ούτε και είχε προβλεφθεί η ύπαρξη μηχανισμού ελέγχου και ανάληψης διορθωτικών ενεργειών. Επιπλέον, αντικρουόμενες απόψεις από τις στρατιωτικές ιεραρχίες, πολιτικές ανησυχίες και παρεμβάσεις, προσμέτρηση εκλογικού «κόστους», οικονομικές δυστοκίες αλλά και μια κατανοητή (ενίοτε υπερβολική) προσκόλληση σε δοκιμασμένες μεθόδους και διαδικασίες, απέτρεψαν την λήψη αναγκαίων αποφασιστικών μέτρων.

Ανεξάρτητα της λύσεως ή του συνδυασμού λύσεων που θα επιλεγούν, βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί και στην εκπαίδευση και στην ετοιμότητα κινητοποίησης της εφεδρείας καθώς αναμφίβολα αυτή θα εξακολουθήσει να αποτελεί το απαραίτητο σημαντικότερο (περί το 40%) τμήμα συμπλήρωσης της πολεμικής συγκρότησης των Μονάδων.

Προ της λήψεως οποιαδήποτε απόφασης σχετικά με τον θεσμό της θητείας, αλλά και για την γενικότερη δομή των Ενόπλων Δυνάμεων, θα πρέπει να υπάρξει συναινετική αξιολόγηση της απειλής που αντιμετωπίζουμε και για ένα χρονικό βάθος 10-15 ετών. Επίσης, θα πρέπει να προσδιοριστούν οι πραγματικές δυνατότητες της οικονομίας για μακροχρόνια υποστήριξη της αμυντικής προσπάθειας. Μόνο με βάση τις παραπάνω εκτιμήσεις θα μπορέσουμε να προχωρήσουμε στον καθορισμό του αναγκαίου μεγέθους, δομής, συγκρότησης και εξοπλισμού του στρατεύματος. Επιβάλλεται να αποφασίσουμε -με αυστηρά επιχειρησιακά κριτήρια και υπό την αίρεση των οικονομικών μας δυνατοτήτων- για τον αριθμό, το είδος, την συγκρότηση (κατά

συνέπεια και για την οροφή των Ενόπλων Δυνάμεων) και τον εξοπλισμό των Μονάδων που αναγκαιούν για την αντιμετώπιση της απειλής.

Βασικά επιπλέον στοιχεία των αποφάσεων μας θα είναι επίσης:

-Η αναλογία μονίμων στελεχών (αξιωματικοί-υπαξιωματικοί), ημιμονίμων (αξιωματικών-οπλιτών) και οπλιτών θητείας. Στην απόφαση αυτή επεισέρχεται και ο οικονομικός παράγοντας καθόσον το κόστος μόνιμου-ημιμόνιμου στελέχους είναι πολλαπλάσιο του κόστους του στρατευσίμου (ανάλογα πολλαπλάσια όμως, καίτοι δύσκολα αριθμητικά μετρήσιμη, είναι και η αποτελεσματικότητα των μονίμων-ημιμονίμων έναντι των στρατευσίμων)

-Ο καθαρισμός και η συγκρότηση των ενεργών Μονάδων και των επιστρατευομένων Μονάδων καθώς και η εν καιρώ ειρήνης ποσοστιαία επάνδρωση των πρώτων (αναλόγως επιχειρησιακών κριτηρίων για κάθε μια).

ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Είναι γεγονός ότι το ελληνικό αμυντικό πρόβλημα είναι πολυσύνθετο και δυσεπίλυτο λόγω πολλών παραγόντων (αντίπαλος, γεωγραφική διαμόρφωση, δημογραφικό, οικονομία). Αντικειμενικές συνθήκες δεν επιτρέπουν τη μακροχρόνια διατήρηση ικανού αριθμού ενεργών Μονάδων (και πληθώρας οπλικών συστημάτων) για να αντιμετωπίσουν το πλήρες φάσμα ενδεχόμενων τουρκικών επιθετικών ενεργειών σε όλο τον ελλαδικό χώρο (με δεδομένο ότι ο αντίπαλος έχει την πρωτοβουλία των κινήσεων). Ως εκ τούτου, ως εθνική αμυντική πολιτική έχει επιλεγεί η αποτροπή, δηλαδή όχι αναγκαστικά η καταστροφή-εξουδετέρωση του αντιπάλου αλλά το να του επιφέρουμε ένα «αφόρητο» πλήγμα που θα εξουδετερώνει ενδεχόμενα οφέλη που εκτιμά ότι θα αποκομίσει από την ενέργειά του. Ακόμη, όμως, και η δυνατότητα επίτευξης αυτού του «αφόρητου» πλήγματος προϋποθέτει υψηλές επιχειρησιακές δυνατότητες και ποικιλία στρατιωτικών επιλογών. Αναγκαστική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη ικανού αριθμού ετοιμοπόλεμων δυνάμεων που θα ενισχυθούν από επιστρατευμένα τμήματα σε όσο το δυνατόν συντομότερους χρόνους.

Το πρόβλημα της συμπλήρωσης των Ενόπλων Δυνάμεων από την επιστράτευση (εφεδρεία) αντιμετωπίζεται, παγκοσμίως, με **δύο διαφορετικές σχολές σκέψης**. Η πρώτη επιλέγει την ύπαρξη του

αναγκαίου αριθμού ενεργών Μονάδων (με υψηλότερη επάνδρωση και ετοιμότητα δράσεως) και αριθμό πλήρως επιστρατευομένων Μονάδων που σταδιακά, με την εξέλιξη της κινητοποίησης, εισέρχονται στον αγώνα. Η δεύτερη σχολή σκέψεως επιλέγει την ύπαρξη πολλών Μονάδων, διαφορετικών ποσοστών επάνδρωσης, που αναγκαστικά συμπληρώνονται από επίστρατους ώστε να αποκτήσουν το μέγιστο δυνατόν της μαχητικής τους ικανότητας. Οπωσδήποτε υπάρχουν και παραλλαγές κινούμενες μεταξύ των δύο βασικών απόψεων. Η χώρα μας κινείται εγγύτερα της δεύτερης σχολής καθώς ειδικά η ιδιομορφία του ελληνικού νησιωτικού χώρου επιβάλλει την έγκαιρη επάνδρωση των νήσων με ικανό αριθμό αξιόμαχων Μονάδων. Η σταδιακή, όμως, μείωση της οροφής των Ενόπλων Δυνάμεων (σε όλες τις κατηγορίες) που δεν ακολουθήθηκε από ανάλογη μείωση του αριθμού των ενεργών Μονάδων οδήγησε στην χαμηλή επάνδρωσή τους, με όλα τα αρνητικά μειονεκτήματα που παρουσιάστηκαν στις προηγούμενες παραγράφους.

Δεν υπεραπλουστεύουμε το πρόβλημα ισχυριζόμενοι ότι η μείωση του αριθμού των ενεργών Μονάδων είναι η επιζητούμενη λύση. Ενδεχομένως υπάρχουν τα περιθώρια για περιορισμό-εξορθολογισμό του αριθμού-είδους των Μονάδων. Προέχει, όμως, ο καθορισμός, όχι μόνο του αναγκαίου αριθμού Μονάδων αλλά και του πραγματικού ποσοστού ελάχιστης επάνδρωσης εκάστης, αναλόγως της συγκεκριμένης απειλής και αντίστοιχης αποστολής και των επιχειρησιακών χαρακτηριστικών. Ο καθορισμός αυτός είναι το βασικό προαπαιτούμενο που θα λαμβάνει, όμως, συνεχώς υπόψη τις οικονομικές και δημογραφικές ανάγκες υποστήριξης της λύσης που θα επιλεγεί. Πρέπει να επισημάνουμε ότι πλέον των οικονομικών δυσκολιών, είναι και τα ιδιαίτερα **χαρακτηριστικά του Έλληνα** που δημιουργούν δυσκολίες στην υλοποίηση σχεδίων επανεκπαίδευσης της εφεδρείας και δοκιμαστικής κινητοποίησης επιστρατευομένων Μονάδων σε καιρό ειρήνης (σε αντίθεση με τον ενθουσιασμό συμμετοχής του Έλληνα σε πραγματικές καταστάσεις). Οι παρατηρήσεις αυτές και το ενδεχόμενο ταχύτητας κλιμάκωσης και αποκλεισμού των νησιών, μας οδήγησαν στην επιλογή της λύσης του αυξημένου αριθμού ενεργών Μονάδων, έστω και σε βάρος της επάνδρωσης.

Μια πιθανή λύση, προσπαθώντας να γεφυρώσει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των δύο βασικών απόψεων, θα ήταν:

-Περιορισμός του αριθμού των ενεργών Μονάδων παράλληλα με την υιοθέτηση του «τετραδικού» συστήματος σε όλα τα επίπεδα διοικήσεως (Υπομονάδες, Μονάδες, Συγκροτήματα, Σχηματισμοί)¹³.

-Οι ενεργές Μονάδες να έχουν ειρηνική επάνδρωση 90% πλην μιας Υπομονάδος (επιστρατευόμενη).

-Η τέταρτη Υπομονάδα θα είναι σχεδόν εξ ολοκλήρου επιστρατευόμενη (επάνδρωση 10%) με το σύνολο των υλικών της εντός της ενεργού Μονάδος, με την τελευταία να είναι και υπεύθυνη για την κινητοποίηση της Υπομονάδος της.

-Σε ορισμένες περιπτώσεις, θα μπορούσε να υπάρχουν και 2 επιστρατευόμενες Υπομονάδες στην ίδια ενεργή Μονάδα (με 2 Υπομονάδες πλήρως επανδρωμένες καθώς και πλήρως επανδρωμένη την Υπομονάδα Διοικήσεως και την Υπομονάδα Υποστηρίξεως, όπου αυτή προβλέπεται).

-Επιδίωξη, η μια τουλάχιστον επιστρατευόμενη Υπομονάδα, της κάθε ενεργής Μονάδος, να επανδρώνεται από την τοπικά διαμένουσα εφεδρεία.

-Αναμφισβήτητα, στον ηπειρωτικό χώρο θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν και πλήρως επιστρατευόμενες Μονάδες, όπως μέχρι σήμερα, ενδεχομένως όμως με Υπομονάδες διαφορετικών χρόνων ετοιμότητας και με μια επάνδρωση περίπου στο 10%. Η στελέχωση αυτών των επιστρατευμένων Μονάδων, πολλές εκ των οποίων βρίσκονται εγγύς αστικών κέντρων, θα πρέπει να περιλαμβάνει, στον καιρό της ειρήνης, το αναγκαίο προσωπικό για συντήρηση των υλικών (δυνατή η χρησιμοποίηση γυναικών σε μεγάλους αριθμούς εφόσον αποφασιστεί το μέτρο της στράτευσής τους).

Κατά συνέπεια, στον Στρατό Ξηράς θα είχαμε τις παρακάτω **βασικές κατηγορίες Μονάδων-Υπομονάδων**:

-Ενεργές Μονάδες πλήρους επάνδρωσης στο 100% της δυνάμεως (ειδικές Μονάδες)

-Ενεργές Μονάδες επανδρωμένες στο 90% με μια Υπομονάδα επιστρατευόμενη (από την τοπική εφεδρεία με ολοκλήρωση κινητοποίησης εντός 24 ωρών).

¹³ Σήμερα σε γενικές γραμμές ο Στρατός Ξηράς εφαρμόζει το «τριαδικό» σύστημα δηλαδή κάθε Μονάδα αποτελείται από την Υπομονάδα Διοικήσεως και 3 Υπομονάδες (μάχης-πυρός). Στο «τετραδικό» σύστημα οι τελευταίες από 3 αυξάνονται σε 4. Το μοντέλο αυτό των 3 (ή 4) μαχίμων τμημάτων επεκτείνεται και στα παραπάνω κλιμάκια (Συγκροτήματα-Σχηματισμοί). Η παραπάνω επεξήγηση είναι αρκετά απλοϊκή και παρουσιάζεται για την κατανόηση της δομής.

-Ενεργές Μονάδες επανδρωμένες στο 90% με δύο Υπομονάδες επιστρατευόμενες (τη μια από την τοπική εφεδρεία με ολοκλήρωση κινητοποίησης εντός 24 ωρών).

-Πλήρως Επιστρατευόμενες Μονάδες (ενδεχομένως με διαφορετικούς χρόνους ετοιμότητας).

Μια άλλη βασική επιλογή αφορά την ποσόστωση των διαφόρων κατηγοριών στρατιωτικών, επιλογή που εξαρτάται -εκτός των καθαρά επιχειρησιακών κριτηρίων- και από οικονομικά. Για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων θα πρέπει να καθοριστούν επακριβώς οι ειδικότητες που θα πρέπει να στελεχώνονται από μόνιμα-ημιμόνιμα στελέχη, και οι αριθμοί που θα προκύψουν ανά Μονάδα να επεκταθούν στο σύνολο του στρατεύματος. Μια χονδρική εκτίμηση, λαμβανομένης υπόψη της εμπειρίας αλλά και των στατιστικών άλλων κρατών προκρίνει την παρακάτω ποσόστωση:

-Μόνιμα στελέχη προερχόμενα από παραγωγικές σχολές των Ενόπλων Δυνάμεων (αξιωματικοί-ανθυπασπιστές-υπαξιωματικοί): 15%

-Ημιμόνιμα στελέχη-«συμβασιούχοι» (υπαξιωματικοί-οπλίτες, με χρόνο παραμονής στο στράτευμα από 6 μήνες έως 7 έτη): 30%

-Οπλίτες Θητείας: 55%

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΠΕΡΙ ΘΗΤΕΙΑΣ

Η **αύξηση της διάρκειας της Θητείας** εκτιμάται ως το αναγκαίο εκείνο, σχετικά χαμηλού κόστους και άμεσης εφαρμογής μέτρο, που προσωρινά θα επιτρέψει την αύξηση της επάνδρωσης των Μονάδων (ειδικά του Στρατού Ξηράς). Φημολογείται ότι και οι στρατιωτικές ηγεσίες έχουν προβεί επανειλημμένα σε προτάσεις προς τις πολιτικές ηγεσίες για επαναφορά της διάρκειας της στρατιωτικής θητείας στους 12 μήνες, παρέχοντας αδιάσειστα στοιχεία.

Επίσης υπήρξαν εναλλακτικές προτάσεις που θα καθιστούσαν «ελαφρύτερη» την επιμήκυνση της διάρκειας της θητείας μέσω της «λογιστικής» εγγραφής (αλλά και υποχρέωσης παρουσίασης σε έκτακτη περίπτωση που θα κληθεί) του στρατεύσιμου για τον τελευταίο μήνα της θητείας του στη Μονάδα Εκστρατείας που αρχικά υπηρέτησε. Δηλαδή, η θητεία θα αυξηθεί λογιστικά κατά έναν μήνα (από 9 σε 10 μήνες) με τον κληρωτό να ευρίσκεται σε άδεια και να παρουσιάζεται την τελευταία ημέρα για λήψη του απολυτηρίου. Η παραπάνω, όμως, υποχρέωση

αποτελεί επί της ουσίας και επιστρατευτική υποχρέωση του απολυόμενου οπλίτη ενώ δεν επιλύει σε σημαντικό βαθμό το πρόβλημα της λειψανδρίας που ταλανίζει την καθημερινότητα των Μονάδων. Αλλά δεν μπορεί να αποκλειστεί ως μια πρώτη σταδιακή προσπάθεια επιμήκυνσης της θητείας και αντιμετώπισης των αντιδράσεων.

Παρέλαση των Ειδικών Δυνάμεων του Ελληνικού Στρατού για την Ημέρα της Ανεξαρτησίας της Ελλάδας μπροστά από το κοινοβούλιο στην Αθήνα, στις 25 Μαρτίου 2018. REUTERS/Aikis Konstantinidis

Μεγάλη συζήτηση έχει υπάρξει και για την υποχρεωτική στράτευση του συνόλου των αρρένων με την **συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας**. Το μέτρο αυτό εκτιμάται ότι θα περιορίσει σημαντικά τις απώλειες στράτευσης από τις επιμηκυνόμενες αναβολές λόγω σπουδών και τις δυνατότητες εξαγοράς της θητείας που εμφανίζονται σε βάθος χρόνου υπό διάφορες αιτίες, αλλά και την αύξηση εκείνων που όντες εγκαταστημένοι στο εξωτερικό εμπίπτουν στην κατηγορία των φυγόστρατων. Υποχρεωτική στράτευση στο 18 έτος για τους άρρενες εφαρμόζεται στην Κυπριακή Δημοκρατία. Οι υποστηρικτές του μέτρου αναφέρουν την σημαντική μείωση εκείνων που αποφεύγουν την

στράτευση κάνοντας εκμετάλλευση των όσων προβλέπει η νομοθεσία αλλά και επάνδρωση των Μονάδων με νεαρά άτομα με μεγαλύτερη - κατά γενική ομολογία- αντοχή και έφεση προς κάθε είδους κίνδυνο. Η κριτική του μέτρου αυτού, από στρατιωτικής πλευράς, εστιάζεται στην στράτευση νέων που -λόγω των νέων κοινωνικών συνθηκών και πρόσδεσης στην οικογένεια- δεν έχουν ακόμη επαρκώς ωριμάσει καθώς επίσης και στην δυσκολία επιλογής κρίσιμων ειδικοτήτων και κληρωτών Υπαξιωματικών και ΔΕΑ (κριτήρια επιλογής των οποίων σήμερα αποτελεί η επιτυχής αποφοίτηση από ένα ΑΕΙ). Θεωρούμε ότι τα μειονεκτήματα που αναφέρθηκαν επισκιάζονται από τα πλεονεκτήματα ενώ η επιλογή κρίσιμων ειδικοτήτων ή των βαθμοφόρων μπορεί να αντικατασταθεί από άλλα κριτήρια επιλογής ή/και πρακτικές δοκιμασίες με αποφασιστικότερο εκείνο της στρατιωτικής απόδοσης στο πρώτο τρίμηνο της στρατιωτικής υπηρεσίας.

Η μεγαλύτερη αντίδραση για το μέτρο της υποχρεωτικής στράτευσης στα 18 (ή 19) έτη προέρχεται από τις κομματικές νεολαίες και από σημαντικό μέρος των ελληνικών οικογενειών που θεωρούν ότι η ολοκλήρωση των σπουδών θα επηρεαστεί αρνητικά από τον χρόνο στράτευσης. Η τελευταία άποψη έχει μέρος αληθείας καθώς οι γυναίκες, αντίστοιχης ηλικίας, μη επηρεαζόμενες από την στράτευση, θα αποκτήσουν ένα προβάδισμα στην απόκτηση πτυχίων άρα και στην αναζήτηση εργασίας.

Κατά καιρούς προτάθηκε η ύπαρξη **διαφόρων κινήτρων** για την έγκαιρη εκπλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων (πχ. μειωμένη διάρκεια θητείας, πριμοδότηση μοριοδότησης, φορολογικές ελαφρύνσεις κλπ). Η ύπαρξη κινήτρων είναι σίγουρα χρήσιμη αλλά είναι αναγκαία η σε βάθος εξέταση της συνταγματικότητας κάθε κινήτρου προ της εφαρμογής του. Η εκτίμησή μας είναι ότι άνευ της εφαρμογής σημαντικών κινήτρων δεν πρόκειται να υπάρξει αξία λόγου εθελοντική προσέλευση νέων μετά την αποφοίτησή τους από το Λύκειο. Εξυπακούεται ότι σε κάθε περίπτωση το δικαίωμα της εγγραφής-φοίτησης στην σχολή επιτυχίας θα παραμένει πάντα σε αναμονή της απόλυσης εκ του στρατεύματος.

Προσπάθειες έγιναν και για την **εθελοντική επιμήκυνση** της διάρκειας της θητείας των απολυόμενων οπλιτών, έναντι αμοιβής και προσφοράς άλλων παροχών, με την σύναψη συμβολαίου παραμονής για 12 μήνες σε Μονάδες Εκστρατείας. Οι απόπειρες αυτές, παρά την οικονομική κρίση και την ανεργία που μαστίζει τη νεολαία, σε μεγάλο

βαθμό απέτυχαν. Το μέτρο σκόπευε κυρίως σε προσέλευση νέων από ακριτικές περιοχές (γεγονός που θα εξασφάλιζε μερικώς και την εν συνεχεία διαμονή τους εγγύς των Μονάδων στις οποίες θα καλούντο ως επίστρατοι) αλλά δεν απέδωσε. Εκτιμάται ότι η πλειονότητα των νέων προτίμησε να στραφεί σε πιο επικερδείς απασχολήσεις (ιδιαίτερα στις τουριστικές επιχειρήσεις των παραμεθόριων νησιών) ενώ η ανυπαρξία μοριοδότησης (προφανώς λόγω αντισυνταγματικότητας) έκανε την περαιτέρω παραμονή στο στράτευμα ως μη δελεαστική. Η ιδέα της ανανέωση της θητείας, έναντι πληρωμής, για διάστημα από 6 έως 24 μήνες εκτιμάται ως χρήσιμη για την βελτίωση της επάνδρωσης των Μονάδων του Στρατού Ξηράς με καλά εκπαιδευμένους οπλίτες. Ενδεχομένως να μπορεί να υπάρξει και δυνατότητα τμηματικής υπηρετήσης -ακόμη και 3 μηνών- ώστε ο ενδιαφερόμενος να είναι διαθέσιμος για εμπλοκή (μετά την ολοκλήρωση του τριμήνου) σε εποχιακές εξωστρατιωτικές δραστηριότητες και με δυνατότητα μεταγενέστερης επανόδου στην προγενέστερη Μονάδα. Εξυπακούεται ότι κατά το διάστημα της διακοπής της σύμβασής του θα είναι επιστρατευτικά τοποθετημένος στην ίδια Μονάδα. Σε κάθε περίπτωση, η διαδικασία επιλογής θα πρέπει να εξασφαλίζει την ύπαρξη ορισμένων ελάχιστων δεξιοτήτων και ικανοτήτων ενώ και η θετική γνώμη της Μονάδος (στην οποία υπηρετήσε κατά την διάρκεια της θητείας του) κρίνεται απαραίτητη. Οποιαδήποτε δυνατότητα μονιμοποίησης πρέπει να έχει αποκλειστεί με στέρεες νομικές ρυθμίσεις.

Επίσης, έχει προταθεί η **απόκτηση-βελτίωση δεξιοτήτων** των στρατευσίμων που θα τους επιτρέψουν την εύρεση εργασίας μετά την απόλυσή τους. Ανάλογα πετυχημένα παραδείγματα είχαμε στο παρελθόν με εξειδικευμένες ειδικότητες αλλά ακόμη και με τη μετατροπή της στρατιωτικής αδείας οδηγήσεως (δελτίου καταλληλότητας) σε επαγγελματική άδεια οδηγήσεως. Η απόκτηση κρισίμων ειδικοτήτων στους στρατεύσιμους έχει περιοριστεί δραματικά (λόγω της χρήσης επαγγελματιών οπλιτών για τις συγκεκριμένες, χρονοβόρες για την απόκτησή τους, ειδικότητες) ενώ ορθώς πλέον εξαλείφθηκε η δυνατότητα μετατροπής της στρατιωτικής αδείας οδηγήσεως. Προσπάθειες απόκτησης δεξιοτήτων, ικανών να επισύρουν τη μαζική επαγγελματική αποκατάσταση των στρατευσίμων, είναι ανύπαρκτες, και ανάλογες κινήσεις στερούνται γνώσεως της πραγματικότητας και μάλλον κινούνται στον τομέα της πολιτικής ανεφάρμοστης εξαγγελίας. Στο παρελθόν δόθηκαν σε στρατεύσιμους, άνευ πρακτικού αντικρίσματος, χιλιάδες

βεβαιώσεις εκτέλεσης καθηκόντων φρούρησης, γραμματειακής υποστήριξης κλπ. Με τις παραπάνω σκέψεις δεν αμφισβητούμε τις πρακτικές εμπειρίες και την ωρίμανση της προσωπικότητας που προσφέρει η υπηρετήση στο στράτευμα ούτε και την απόκτηση εξειδικευμένης εμπειρίας από μια ελάχιστη μειοψηφία, απλά επισημαίνουμε το ανέφικτο (με την σημερινή κατάσταση) της παροχής επαρκών εφοδίων για επαγγελματική αποκατάσταση.

Εξίσου συχνά επικαλούμενο από τους πολιτικούς είναι το μέτρο της **στράτευσης των γυναικών**, μέτρο το οποίο είναι απολύτως προβλεπόμενο από το Σύνταγμά μας, η δε μη εφαρμογή του αποτελεί μια διάκριση σε βάρος των αρρένων. Αποτελεί τουλάχιστον παραδοξότητα, η ύπαρξη Ελληνίδων μονίμων αξιωματικών-υπαξιωματικών σε όλους τους Κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων και ο αποκλεισμός των υπολοίπων γυναικών από την στράτευση, αποκλεισμός που επεκτείνεται ακόμη και στη μη δυνατότητα εθελοντικής συμμετοχής. Παρά ταύτα πρέπει να ομολογηθεί ότι παρά τις δηλώσεις περί ισότητας των δικαιωμάτων-υποχρεώσεων, η ελληνική κοινωνία μάλλον δεν είναι έτοιμη να αποδεχθεί το μέτρο της υποχρεωτικής στράτευσης των γυναικών. Ο αντίλογος στην στράτευση αναφέρεται στην παρεμπόδιση ενδεχόμενης εγκυμοσύνης (αντικρούεται με τον αποκλεισμό κάθε μητέρας εσαεί από την στράτευση όπως και της εγκύου). Αναφορά γίνεται και στο πραγματικό οικονομικό κόστος της δημιουργίας των αναγκαίων προϋποθέσεων της στράτευσης των γυναικών (κοιτώνες, στολές κλπ) και στα προβλήματα της συνύπαρξης ανδρών και γυναικών στις στρατιωτικές εγκαταστάσεις. Αυτά τα προβλήματα έχουν ξεπεραστεί σχετικά εύκολα σε άλλες Δυτικές κοινωνίες προ ετών. Σημαντικός αριθμός Ελλήνων, αμφότερων των φύλων, υποστηρίζει ότι η φύση της γυναίκας (πλην εξαιρέσεων φυσικά), δεν ανταποκρίνεται στις δυσκολίες του απαιτητικού στρατιωτικού περιβάλλοντος. Η -μερικώς- δικαιολογημένη αυτή άποψη αντικρούεται με την ορθή και σταδιακή αξιοποίηση των γυναικών σε διάφορες αποστολές, θέσεις, καθήκοντα, και την ανάλογη άντληση συμπερασμάτων που θα μας επιτρέψουν να αναλάβουμε τις αναγκαίες διορθωτικές ενέργειες.

Αναμφισβήτητο γεγονός είναι ότι η στράτευση των γυναικών (έστω και μερική) αφενός θα απελευθερώσει αριθμό αρρένων για να επανδρώσουν τις Μονάδες Εκστρατείας, αφετέρου θα παρέξει το αναγκαίο προσωπικό για την εκτέλεση σημαντικών εργασιών υποστήριξης του στρατεύματος σε ειρήνη, κρίση, και πόλεμο, σε μη

μάχιμες Μονάδες. Στα στρατεύματα των Δυτικών χωρών, για κάθε οπλίτη που μάχεται στην πρώτη γραμμή και έρχεται σε άμεση επαφή με τον εχθρό, αντιστοιχούν 5 τουλάχιστον οπλίτες που θα έχουν έμμεση μόνο επαφή και άλλοι 7 που ουδεμία επαφή θα λάβουν με τον αντίπαλο. Ως εκ τούτου, τα επιχειρήματα της απόρριψης των γυναικών από την στράτευση λόγω «ακαταλληλότητας» για άμεση επαφή με τον αντίπαλο δεν ευσταθούν καθόσον υπάρχει πληθώρα εναλλακτικών λύσεων που σε κάθε περίπτωση αξιοποιούν την προστιθέμενη αξία των γυναικών μέσω πολλαπλών καθηκόντων.

Η Merylee, 26 ετών, στρατευμένη, εν υπηρεσία στη Νίκαια της Γαλλίας, στις 23 Φεβρουαρίου 2017. «Η ισοτιμία στον στρατό υπάρχει ήδη, είναι η στολή που υπερισχύει του φύλου», δήλωσε η ίδια. REUTERS/Eric Gaillard

Αρχικά θα μπορούσαν να αποδοθούν στις γυναίκες ειδικότητες που επιτρέπουν την πλήρη αξιοποίηση τους μακράν της πρώτης γραμμής. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις ειδικότητες οδηγού, χειριστού μέσων (Α/Σ-Ε/Σ) επικοινωνιών, γραφέα, αποθηκαρίου, συντηρητή επιστρατευόμενου υλικού κλπ. Ιδιαίτερα χρήσιμες μπορούν να αποδειχθούν στην στελέχωση

των διαφόρων επιστρατευομένων Μονάδων ασχολούμενες με την συντήρηση και λειτουργικότητα των οπλικών συστημάτων και την γενικότερη προετοιμασία της επιστρατευτικής διαδικασίας.

Έχει πολλάκις προταθεί η εθελοντική κατάταξη των γυναικών για χρονικό διάστημα μικρότερο ή ίσο με την θητεία των ανδρών, ως ένα πρώτο βήμα εξοικείωσης με τον θεσμό της γυναικείας στράτευσης. Εκτιμάται ότι ένα ανάλογο μέτρο δεν θα γνωρίσει ουδεμία επιτυχία καθόσον θα επιβαρύνει ποικιλοτρόπως τις εθελόντριες έναντι των γυναικών που θα επιλέξουν να μη συμμετάσχουν. Η παροχή σημαντικών κινήτρων φαίνεται αδύνατη καθώς θα δημιουργήσουν ανεπίτρεπτη διάκριση όχι τόσο μεταξύ των γυναικών αλλά κυρίως μεταξύ γυναικών και ανδρών στρατευσίμων. Η εφαρμογή δε ενός μέτρου, (οποιασδήποτε φύσεως), σχετικά με την θητεία, μη επιμελώς προετοιμασμένου από κάθε πλευρά, θα δημιουργήσει δυσάρεστες παρενέργειες και ίσως αποτελέσει τροχοπέδη σε ενδεχόμενες μελλοντικές διορθωτικές ενέργειες (δίνοντας λαβή για αντιδράσεις σε αρνητές της στράτευσης κάθε μορφής).

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΠΕΡΙ ΕΦΕΔΡΕΙΑΣ

Σε κάθε περίπτωση και για το προβλεπτό μέλλον ο Στρατός Ξηράς θα συνεχίσει να βασίζεται στην κινητοποίηση της εφεδρείας (μερική ή γενική) για να ανταποκριθεί σε μεγάλο φάσμα των αποστολών του. Ως εκ τούτου είναι απαραίτητος ο ορθός σχεδιασμός της επιστράτευσης που εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό την επιτυχή εκτέλεσή της. Αναμφίβολα, σημαντικότατο ρόλο έχει και η ορθή επιλογή του χρόνου κήρυξης των απαραίτητων επιστρατευτικών μέτρων. Η τελική, όμως, επιτυχία θα εξαρτηθεί από τον βαθμό εκπαίδευσης της εφεδρείας και της δυνατότητας των εφέδρων να λειτουργήσουν συντεταγμένα και αποδοτικά, σε ελάχιστο χρονικό διάστημα, στο πλαίσιο της κάθε Μονάδος. Όπως, λοιπόν, προαναφέρθηκε, η σωστή αξιοποίηση του χρόνου της θητείας (ουσιαστική εκπαίδευση) αποτελεί μονόδρομο για την ύπαρξη εκπαιδευμένης και ετοιμοπόλεμης εφεδρείας.

Η μηχανογράφηση και οι δυνατότητες της **άμεσης ηλεκτρονικής επικοινωνίας** με την χρήση προσωπικών κλειδών ασφαλείας (πχ. taxis) επιτρέπουν την άμεση και σε διαπροσωπική βάση ενημέρωση-επικοινωνία με τον κάθε επίστρατο. Η επιστρατευτική τοποθέτηση θα πρέπει να είναι μόνιμη, καθ' όλο τον χρόνο της παραμονής στην

εφεδρεία και ει δυνατόν στη Μονάδα εκστρατείας που υπηρέτησε ο έφεδρος. Εξυπακούεται ότι ιδιαίτερη μέριμνα θα δοθεί στην επάνδρωση των Μονάδων πρώτης γραμμής από τους τοπικά διαμένοντες. Ακόμη και η αρχική επιλογή της ειδικότητας από τα στρατολογικά γραφεία θα πρέπει να λαμβάνει, σε όσο βαθμό είναι αυτό δυνατό, τον πιθανό τόπο μελλοντικής διαβίωσης του κληρωτού. Δηλαδή, οι επιλεγόμενες «κρίσιμες» ειδικότητες θα πρέπει να δίδονται σε κληρωτούς με μεγάλη πιθανότητα συνέχισης διαμονής τους σε ακριτικές περιοχές.

Πλέον, όμως, της απόκτησης πλήρους αρχικής εκπαίδευσης (κατά την διάρκεια της θητείας) είναι επιτακτική η «συντήρηση»¹⁴ των γνώσεων-δεξιοτήτων που απέκτησε ο στρατευόμενος. Οι γνώσεις-δεξιότητες αυτές διακρίνονται σε **ατομικές** (πχ. χειρισμός ατομικού οπλισμού, ατομική βασική εκπαίδευση), σε αυτές της **ειδικότητας** του (πχ. χειρισμός του οπλικού συστήματος/μέσου αναλόγως της αποκτηθείσας ειδικότητας του κληρωτού) και σε ικανότητες δράσεώς του στο πλαίσιο της Υπομονάδος-Μονάδος σε συνδυασμό τακτικών αποστολών.

Ο έφεδρος θα πρέπει σε τακτά χρονικά διαστήματα να επαναλαμβάνει τις παραπάνω διακεκριμένες αλλά ουσιαστικά αλληλένδετες εκπαιδεύσεις. Αντικειμενικός στόχος των δύο πρώτων είναι η συντήρηση της ικανότητας του να δράσει ατομικά ως μαχητής και ως χειριστής του οπλικού συστήματος (οποιασδήποτε μορφής, πυροβόλο, πολυβόλο, όχημα, συσκευή ασυρμάτου κλπ) την ειδικότητα του οποίου κατέχει και την οποία θα κληθεί να εξασκήσει σε περίπτωση επιστράτευσης. Η σύντομη «συντήρηση» αυτών των γνώσεων επιβάλλει την πρακτική εφαρμογή τους και την αξιολόγηση του. Οι διαδικασίες αυτές (συνήθως μια φορά ανά 3 έτη) θα πρέπει να γίνονται με την **ελάχιστη δυνατή διαταραχή του προγράμματος** του εφέδρου και το ελάχιστο δυνατόν κόστος για τον ίδιο και την υπηρεσία. Η εγγύτητα του τόπου διαμονής με την Μονάδα κατάταξης του (ενδεικτική απόσταση μέχρι 100 χλμ), διευκολύνει την εκτέλεση της επιβαλλόμενης «συντήρησης-αξιολόγησης» επισκεπτόμενος την Μονάδα του και συμμετέχοντας στις προβλεπόμενες διαδικασίες. Η διαδικασία «συντήρησης-αξιολόγησης» των ατομικών δεξιοτήτων (μαχητής) δύναται να ολοκληρωθεί εντός μιας ημέρας (επανάληψη διδασκαλίας και πρακτική εφαρμογή στοιχειωδών ατομικών κινήσεων στο πεδίο της μάχης με λήψη μέτρων ασφαλείας και

¹⁴ Με τον κάπως αδόκιμο όρο «συντήρηση» εννοούμε την επανεκπαίδευση του εφέδρου αλλά και την αξιολόγησή του στα αντικείμενα της ατομικής εκπαίδευσης και ειδικότητας (επιτυχών-αποτυχών). Ως επιστέγασμα είναι η συμμετοχή του εφέδρου σε ποικιλία ασκήσεων επιπέδου Μονάδος.

εκτέλεση βολής τυφεκίου). Η αντίστοιχη «συντήρηση-αξιολόγηση» στο οπλικό σύστημα/μέσο της ειδικότητας του, θα απαιτήσει 24-48 ώρες με υποχρεωτική πρακτική εξάσκηση (χρήση, οδήγηση, βολή κλπ) γεγονός που συνεπάγεται την προγραμματισμένη συμμετοχή του σε αντίστοιχες δραστηριότητες της Μονάδος του. Η ορθή μηχανογράφηση και αδιάλειπτη επαφή (και ενημέρωσή του για τις δραστηριότητες της Μονάδος) θα επιτρέψει την εκ μέρους του κατάλληλη επιλογή του βέλτιστου για αυτόν χρόνου επίσκεψης και συμμετοχής (επαρκεί συνήθως η εκτέλεση της διδασκαλίας-πρακτικής μια φορά ανά 3 έτη). Σε όλες τις περιπτώσεις θα υπάρχει αξιολόγηση της απόδοσης του και ενδεχόμενη επανάκληση του σε περίπτωση αποτυχίας του. Σε οποιαδήποτε συμμετοχή του σε στρατιωτικές δραστηριότητες, θα υπάρχει πλήρης ασφαλιστική κάλυψη του εφέδρου και ανάλογη χρηματική αποζημίωση¹⁵.

Μεγαλύτερη δυσκολία θα αντιμετωπίσουν οι μακράν της Μονάδος κατάταξής τους διαμένοντες έφεδροι. Η «συντήρηση-αξιολόγηση» των ατομικών δεξιοτήτων τους (μαχητής) μπορεί να επιτευχθεί (υπό την οργάνωση τοπικών Μονάδων και Μονάδων Επιστρατεύσεως και με τις ίδιες προϋποθέσεις) σε πεδία βολής κοντά στον τόπο διαμονής τους. Δυνατή είναι και η διεξαγωγή της «συντήρησης-αξιολόγησης» για την ειδικότητά τους (τουλάχιστον για ορισμένες ειδικότητες ευρέως συναντούμενων μέσων όπως χειριστές μέσων επικοινωνιών, οδηγοί οχημάτων γενικής χρήσεως κλπ) στις ίδιες τοποθεσίες-Μονάδες του εσωτερικού. Η ορθή επιτυχία του συστήματος στρατολόγησης, μέσω της κατάλληλης απονομής ειδικοτήτων, λαμβανομένης υπόψη και της ενδεχόμενης μόνιμης κατοικίας, θα ελαττώσει τον αριθμό των εφέδρων που αναγκαστικά θα πρέπει να μετακινηθούν σε μεγάλες αποστάσεις ώστε να υποστούν την αναγκαία επανεκπαίδευση στην ειδικότητά τους. Πρέπει όμως ο έφεδρος να διαθέτει ευρεία δυνατότητα επιλογής χρόνου (εντός πάντα της προβλεπόμενης περιόδου πχ ανά τριετία), ενδεχομένως και τόπου διεξαγωγής της επανεκπαίδευσης. Δηλαδή, ο Αρχηγός Στοιχείου Πυροβόλου που παρουσιάζεται στον Έβρο και διαμένει στην Καλαμάτα, θα μπορεί να επιλέξει την συμμετοχή του σε εκπαίδευση-βολές στο Κέντρο Εκπαιδεύσεως Πυροβολικού στην Θήβα τον μήνα Μάρτιο του 2020 (αν για παράδειγμα το 2018-2021 είναι η τριετία αναγκαστικής «συντήρησης-αξιολόγησης» του). Φυσικά, θα υπάρξουν και οι έφεδροι

¹⁵ Η αποζημίωση των ελευθέρων επαγγελματιών δύναται να συνδεθεί με την φορολογική τους δήλωση ώστε να τεκμηριώνεται αδιάσειστα το απολεσθέν εισόδημα κατά το διάστημα της κλήσεώς τους.

που ένεκα ειδικότητας θα απαιτηθεί να μετακινηθούν στις λιγοστές -και ενίοτε ακριτικές- Μονάδες που μπορούν να υποστηρίξουν την επανεκπαίδευση-αξιολόγηση τους.

Το αποκορύφωμα της επανεκπαιδύσεως των εφέδρων αλλά και της δοκιμής των ικανοτήτων της κάθε Μονάδος είναι η πλήρης ενεργοποίηση της ενεργού Μονάδος ή της επιστρατευόμενης Μονάδος και ο έλεγχος της επιχειρησιακής τους ικανότητας. Αποτελεί μια σύνθετη και δαπανηρή διαδικασία (υποκατάστατο της οποίας δεν υπάρχει) και που πρέπει να επαναλαμβάνεται ανά τριετία τουλάχιστον για κάθε Μονάδα με διάρκεια 10 περίπου ημερών και με εκτέλεση πληθώρας αποστολών και εγγύς του χώρου δράσεώς της. Στις δραστηριότητες αυτές είναι υποχρεωτική η εμπλοκή όλων των επιστράτων αυτών των Μονάδων κατόπιν όμως έγκαιρου προγραμματισμού, ενημέρωσής τους και κάλυψης από το κράτος όλων των εξόδων μετακίνησης και απώλειας εισοδήματος.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Πριν γίνει η συνοπτική απαρίθμηση των προτάσεών μας που ήδη έχουν εμφανιστεί στις παραγράφους που προηγήθηκαν, κρίνεται σκόπιμο να εστιαστεί η προσοχή σε βασικά σημεία αναγκαία για την επιτυχή υλοποίησή τους και τα οποία εξασφαλίζουν την επιτυχία οποιασδήποτε προσπάθειας αναδιοργάνωσης των Ενόπλων Δυνάμεων.

Το βέλτιστο αποτέλεσμα εκτιμάται ότι θα προέλθει από την **συνολική**, ενδεχομένως σταδιακή, εφαρμογή των προτάσεων που σε μεγάλο βαθμό υποστηρίζονται αμοιβαία ως ένα **αδιάσπαστο λειτουργικό σύνολο**. Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι αδύνατη, η εφαρμογή μεμονωμένων προτάσεων ή ακόμη περισσότερο η σταδιακή (και κατόπιν συνεχούς αξιολογήσεως) υλοποίηση των υπολοίπων.

Κάθε πρόταση -οποιασδήποτε μορφής- εμπεριέχει ένα κόστος πολλαπλών μορφών (οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό) και έχει απτά αποτελέσματα στις επιχειρησιακές ικανότητες των Ενόπλων Δυνάμεων. Το οικονομικό κόστος της κάθε πρότασης, μετρήσιμο σε σημαντικό βαθμό, δεν συμπεριλαμβάνεται στην παρούσα εισήγηση, κυρίως λόγω ελλείψεως λεπτομερών στοιχείων που διατίθενται μόνο από τα Γενικά Επιτελεία. Η εισήγησή μας, όμως, θεωρούμε ότι περιέχει προτάσεις

συμβατές με την οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα της χώρας. Θεωρούμε δε αναγκαίο να επαναλάβουμε ότι όλες οι εισηγήσεις λαμβάνουν υπόψη τις παραδοχές και προϋποθέσεις των πρώτων παραγράφων και ιδιαίτεως την εκτίμηση της συνέχισης (ενδεχομένως και με αυξανόμενη τάση) της τουρκικής επιθετικότητας-επεκτατικότητας τα επόμενα χρόνια.

Επισημαίνεται ότι ορισμένα μέτρα πρέπει να είναι άμεσης απόδοσης καθώς η τουρκική προκλητικότητα εμφανίζεται συνεχώς αυξανόμενη σε όλα τα επίπεδα, γεγονός που καθιστά επιτακτική την **άμεση** αντίδρασή μας.

Στο παρελθόν έχουν υπάρξει αξιόλογες προτάσεις επί της θητείας, εφεδρείας και γενικότερης αναδιοργάνωσης των Ενόπλων Δυνάμεων. Δυστυχώς δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα λόγω:

-Προχειρότητας και τμηματικής εστίασης σε διάφορα θέματα χωρίς να παρέχεται ολιστική αντιμετώπιση των προβλημάτων.

-Πολιτικής αβελτηρίας για ουσιαστικές αλλαγές που εγκυμονούν πολιτικό κόστος.

-Συντεχνιακών νοοτροπιών εντός των Ενόπλων Δυνάμεων και μερικώς εύλογης ανησυχίας αποδοχής ριζοσπαστικών προτάσεων.

-Ασυνέχειας των προσπαθειών ένεκα μεταβολών των πολιτικών και στρατιωτικών ηγεσιών και ακύρωσης προηγούμενων σχεδιασμών και υιοθέτησης νέων με έντονες τάσεις της «προσωπικής σφραγίδας».

-Υπερβολικών στόχων μη υλοποιήσιμων με τα διατιθέμενα μέσα.

Έχοντας εξετάσει σε όσο το δυνατόν πιο συνοπτική μορφή αλλά προσπαθώντας να προσεγγίσουμε ολιστικά όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν την αλληλένδετη ενότητα «θητεία-εφεδρεία» καταλήξαμε στις προτάσεις που ακολουθούν στις επόμενες παραγράφους.

Υπό τις παρούσες καταστάσεις, ακόμη και προ της προτεινόμενης συνολικής εξέτασης και δρομολόγησης λύσεων για την συνολική αντιμετώπιση του προβλήματος, απαιτείται η **άμεση αύξηση της διάρκειας της θητείας στους 12 μήνες** καθόσον το επίπεδο επάνδρωσης των Μονάδων έχει κατέλθει σε σημεία που μειώνουν σημαντικά την επιχειρησιακή ετοιμότητα τους και αδυνατούν να «παράγουν» εκπαιδευμένη εφεδρεία.

Σταδιακή πρόσληψη ημιεπαγγελματιών, «συμβασιούχων», οπλιτών για θητεία 5-7 ετών ως υπαξιωματικών και σε κρίσιμες ειδικότητες για αντικατάσταση του αντίστοιχου προσωπικού που γηράσκει. Η παραμονή τους στο στράτευμα, με οποιονδήποτε τρόπο, πέραν του

αρχικά προβλεπομένου διαστήματος πρέπει να αποκλειστεί νομοθετικά με τρόπο μη δυνάμενο να παρακαμφθεί μελλοντικά. Ο αριθμός αναπλήρωσης θα αποτελέσει αντικείμενο εξέτασης σε συνάρτηση με τις ανάγκες, τον αριθμό των αποχωρήσεων, και τις οικονομικές δυνατότητες.

Δυνατότητα **επέκτασης της διάρκειας της θητείας** (ανάλογη σύμβαση) σε κληρωτούς για διάστημα από 3 έως 24 μήνες το μέγιστο, έστω και τμηματικά- με την προϋπόθεση της μη μονιμοποίησης. Χρήσιμη η εξεύρεση περαιτέρω σύννομων κινήτρων (πλην μισθού, ενσήμων, ασφάλισης κλπ) έστω για να εξασφαλιστεί η ελκυστικότητα της επέκτασης της διάρκειας της θητείας.

Καθολική στράτευση των γυναικών για χρονικό διάστημα 4 μηνών που σταδιακά θα αυξάνεται μέχρι να εξισωθεί με την διάρκεια της θητείας των ανδρών. Ύπαρξη εξαιρέσεων που θα προστατεύουν τον θεσμό της μητρότητας, θα ενισχύουν την οικογένεια και θα ακολουθούν κοινωνικά κριτήρια. Η ένταξη των γυναικών θα αρχίσει από καθήκοντα-ειδικότητες υποστηρίξεως και ανάλογα των αποτελεσμάτων θα επεκτείνεται σταδιακά σε καθήκοντα και χρονική διάρκεια.

Παράλληλα, **σταδιακή αναδιοργάνωση** των Μονάδων του Στρατού Ξηράς ώστε να εξασφαλιστεί η λειτουργικότητα και η αυξημένη μαχητική ισχύς των ενεργών Μονάδων αλλά και των επιστρατευομένων.

Αντίστοιχα, λήψη μέτρων για εφαρμογή των **ποσοστώσεων των διαφόρων κατηγοριών υπηρετούντων** στις Ένοπλες Δυνάμεις (έχουν αναφερθεί ενδεικτικά ποσοστά).

Υποχρεωτική καθολική στράτευση ανδρών (και γυναικών μετά την εφαρμογή του σχετικού μέτρου) στην **ηλικία μεταξύ 18-22 ετών** (με ενδεχόμενη τη μελλοντική μείωση του ανώτατου ορίου κατόπιν επαναξιολόγησης) και με πλήρη κατάργηση όλων των περιπτώσεων αναβολής πλην αυτών της υγείας και αυστηρώς περιορισμένων κοινωνικών καταστάσεων (πχ. πολύτεκνες οικογένειες). Επιθυμητή, η εξέταση της ελκυστικότητας-συνταγματικότητας κινήτρων για κατάταξη με την συμπλήρωση του κατώτατου ηλικιακού ορίου (18 ή 19 ετών). Ταυτόχρονα, κατάργηση νομοθετικών «χαριστικών-φωτογραφικών» ρυθμίσεων απαλλαγής ή ελάφρυνσης της θητείας.

Επανασχεδίαση της εκπαίδευσης-πρόσκλησης της εφεδρείας ώστε να εξασφαλίζεται η υψηλή μαχητική ικανότητά της και η «δια βίου» επιστρατευτική τοποθέτηση στην ίδια Μονάδα, λαμβάνοντας υπόψη και την εγγύτητα με τον τόπο διαμονής του εφέδρου. Παράλληλα,

εξασφάλιση της τακτικής επανεκπαίδευσης-αξιολόγησης μέσω ενός πιο ευέλικτου μηχανισμού. Η πλήρης συμπλήρωση-ενεργοποίηση (μια ανά τριετία) όλων των Μονάδων και ανεξαρτήτων Υπομονάδων και η επιχειρησιακή τους αξιολόγηση θα παραμείνει η κορωνίδα της εκπαίδευσης-ετοιμότητας του στρατεύματος.

Η εκπλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων πρέπει να καταδεικνύεται κατά τον πλέον επίσημο τρόπο αλλά και σε απόλυτη διάκριση από τις νόμιμες και επιβεβλημένες περιπτώσεις απαλλαγής της στράτευσης. Καίτοι ενδεχομένως, συνταγματικά, ίσως να είναι μη επιτρεπτή η διάκριση των διαφόρων περιπτώσεων αποφυγής της στράτευσης (πχ. περιγραφή των αιτίων), εκτιμούμε ότι είναι αναφαίρετο δικαίωμα των Ελλήνων (ελπίζουμε σύντονα και Ελληνίδων) να αποδεικνύουν επισήμως την πλήρη εκπλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων τους.

Πέραν των καθαρώς στρατιωτικών προσπαθειών-ενεργειών και κρατικών κινήτρων θα πρέπει να υπάρξει συντονισμένη προσπάθεια εκ μέρους της Πολιτείας, σε όλα τα επίπεδα, για **ενίσχυση της αποδοχής του θεσμού της Θητείας** από τον πληθυσμό. Οι προσπάθειες αυτές θα είναι καταδικασμένες, αν δεν υπάρχει απόλυτη ισονομία στα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις των Ελλήνων και των Ελληνίδων, και εάν οι καλούμενοι-καλούμενες για στράτευση δεν βιώνουν την πραγματική ενεργό συμμετοχή τους στην αμυντική προσπάθεια της χώρας με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εμπλοκή στα καθαρώς στρατιωτικά τους καθήκοντα (ανεξαρτήτως θέσεως-ειδικότητας-Μονάδος τοποθέτησης)._

ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ο **ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ** είναι Αντιστράτηγος (εα), Πτυχιούχος του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου, κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο στις Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγικές Σπουδές από το ίδιο Πανεπιστήμιο, στο οποίο και είναι υποψήφιος διδάκτορας Διεθνών Σχέσεων.

Επίσης είναι Διευθυντής Μελετών του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ), συνεργάτης του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων (ΙΔΙΣ) και του Ινστιτούτου Εξωτερικών Υποθέσεων καθώς και διαλέκτης και συνεργάτης στην Σχολή Εθνικής Αμύνης (ΣΕΘΑ)

E-mail: rafaelmarippo@yahoo.gr

Οι ισχυρισμοί και οι απόψεις σε αυτήν την δημοσίευση ανηκουν στους συγγραφείς και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις του Ινστιτούτου Εξωτερικών Υποθέσεων, του διοικητικού συμβουλίου ή των μελών του.

Όλα τα δικαιώματα διατηρούνται. Κανένα μέρος αυτής της δημοσίευσης δεν μπορεί να αναπαραχθεί ή να μεταδοθεί με οποιαδήποτε μορφή ή με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό ή μηχανικό, συμπεριλαμβανομένης της φωτοτύπησης, της εγγραφής ή οποιουδήποτε συστήματος πληροφορικής και ανάκτησης, χωρίς γραπτή άδεια από τον εκδότη.

Ινστιτούτο
Εξωτερικών
Υποθέσεων

www.fainst.eu